

Sygn. akt III AUa 358/15

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 lipca 2015 r.

Sąd Apelacyjny - III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gdańsku

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Jerzy Andrzejewski
Sędziowie:	SSA Daria Stanek SSA Bożena Grubba (spr.)
Protokolant:	sekr.sądowy Angelika Judka

po rozpoznaniu w dniu 28 lipca 2015 r. w Gdańsku

sprawy A. W.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w E.

o prawo do emerytury

na skutek apelacji A. W.

od wyroku Sądu Okręgowego w Elblągu IV Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 9 grudnia 2014 r., sygn. akt IV U 543/14

oddala apelację.

Sygn. akt III AUa 358/15

UZASADNIENIE

A. W. zakwestionował decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w E. z dnia 20 maja 2014r., znak (...), którą odmówiono mu prawa do emerytury. Skarżący domagał się uwzględnienia jako pracy wykonywanej w szczególnych warunkach okresów jego zatrudnienia od 2 listopada 1977r. do 1 listopada 1979r. w Zakładzie Rolnym (...) w T. na stanowisku montera – mechanika oraz od 6 lipca 1992r. do 30 listopada 1993r. w Tartaku (...) na stanowisku mechanika przy pracach związanych z cięciem drewna piłą spalinową.

W odpowiedzi na odwołanie pozwany organ rentowy wniósł o jego oddalenie. Pozwany powołując się na przepisy ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. 2013r., poz. 1440) oraz rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wskazał, że skarżący nie spełnił przesłanki 15 letniego okresu zatrudnienia w szczególnych warunkach, a wykazał jedynie 12 lat, 2 miesiące i 17 dni takiej pracy.

Pozwany nie uwzględnił natomiast jako pracy wykonywanej w szczególnych warunkach okresów wskazanych przez skarżącego w odwołaniu, gdyż skarżący nie przedłożył żadnego dowodu dokumentującego pracę w szczególnych warunkach w tych okresach.

Wyrokiem z dnia 9 grudnia 2014 r. Sąd Okręgowy w Elblągu Wydział IV Pracy i Ubezpieczeń Społecznych oddalił odwołanie. Swoje rozstrzygnięcie Sąd ten oparł na następujących ustaleniach faktycznych i prawnych.

Wnioskodawca A. W., urodzony (...), ukończył (...) Szkołę Zawodową w zawodzie ślusarza, zaś w dniu 14 marca 1973r. złożył egzamin czeladniczy zdobywając tytuł czeladnika w rzemiośle „mechanika pojazdowa”. W dniu 13 maja 2014r. skarżący wystąpił do pozwanego organu rentowego z wnioskiem o ustalenie uprawnień do emerytury. Na podstawie dokumentacji zgromadzonej w aktach emerytalnych oraz kapitału początkowego wnioskodawcy, pozwany ustalił, że do dnia 31 grudnia 1998r. skarżący podlegał ubezpieczeniom społecznym w następujących okresach: od 24 kwietnia 1971r. do 13 kwietnia 1973r. – okres zasadniczej służby wojskowej; od 2 listopada 1977r. do 31 lipca 1979r. – zatrudnienie w Zakładzie Rolnym (...); od 1 sierpnia 1979r. do 31 sierpnia 1991r. – zatrudnienie w (...) Ł. (...) Ł.; od 2 września 1991r. do 31 maja 1992r. – okres pobierania zasiłku dla bezrobotnych; od 1 czerwca 1992r. do 30 czerwca 1992r. – zatrudnienie w Wytwórni (...); od 6 lipca 1992r. do 31 marca 1993r., od 10 kwietnia 1993r. do 3 października 1993r., od 16 października 1993r. do 30 listopada 1993r. – zatrudnienie w Tartaku (...) (Tartacznictwo W. D.), przy czym pozwany jednocześnie ustalił, że w okresie od 10 do 31 marca 1993r. skarżący przebywał na zwolnieniu lekarskim, w okresie od 4 do 15 października 1993r. przebywał na urlopie bezpłatnym, zaś okres od 1 do 9 kwietnia 1993r. stanowi okres nieobecności skarżącego w pracy bez dokładnego wskazania, czy jest to okres zasiłku chorobowego, czy też okres urlopu bezpłatnego; od 1 grudnia 1993r. do 31 grudnia 1994r. - zatrudnienie w (...) w B.; od 2 stycznia 1995r. do 26 września 1997r. – zatrudnienie w (...) – serwis (...) w B.; od 31 grudnia 1997r. do 30 września 1998r. – okres pobierania zasiłku dla bezrobotnych; od 10 listopada 1998r. do 31 grudnia 1998r. – zatrudnienie w (...) K.. Nadto pozwany uwzględnił w stażu ubezpieczenia skarżącego okresy jego pracy w gospodarstwie rolnym rodziców od 23 czerwca 1968r. do 22 kwietnia 1971r. oraz od 23 kwietnia 1973r. do 30 października 1977r. W oparciu o powyższe organ rentowy ustalił, że na dzień 1 stycznia 1999r. wnioskodawca wykazał 25 letni okres ubezpieczenia, w tym – w oparciu o przedłożone przez skarżącego świadectwa wykonywania pracy w szczególnych warunkach – okres zatrudnienia w szczególnych warunkach w wymiarze 12 lat, 2 miesięcy i 17 dni. Nadto pozwany ustalił, że skarżący ukończył wiek 60 lat oraz nie przystąpił do Otwartego Funduszu Emerytalnego. Decyzją z dnia 20 maja 2014r. organ rentowy odmówił wnioskodawcy prawa do emerytury, uznając, że nie wykazał on na dzień 1 stycznia 1999r. co najmniej 15 letniego okresu zatrudnienia w szczególnych warunkach. Z uzasadnienia decyzji wynikało, że jako pracę w szczególnych warunkach uwzględniono okresy zatrudnienia skarżącego od 1 sierpnia 1979r. do 31 sierpnia 1991r. (zatrudnienie w (...) Ł. (...) Ł. na stanowisku montera –mechanika – prace wykonywane w kanałach remontowych przy naprawie pojazdów mechanicznych lub szynowych) oraz od 10 listopada 1998r. do 26 grudnia 1998r. (zatrudnienie w (...) w K. na stanowisku spawacza gazowego i elektrycznego). Jednocześnie organ rentowy wyjaśnił, że wnioskodawca nie przedłożył żadnych dowodów na okoliczność wykonywania pracy w szczególnych warunkach w innych okresach.

Wnioskodawca nie zgodził się z powyższą decyzją wnosząc odwołanie, w którym domagał się uwzględnienia jako pracy w szczególnych warunkach okresu jego zatrudnienia od 2 listopada 1977r. do 1 listopada 1979r. w Zakładzie Rolnym (...) w T. oraz okresu zatrudnienia od 6 lipca 1992r. do 30 listopada 1993r. w Tartaku (...).

Sąd Okręgowy ustalił, iż pracę w Zakładzie Rolnym w T. skarżący podjął w dniu 2 listopada 1977r. Skarżący został zatrudniony na stanowisku montera mechanika. Do zadań skarżącego należało utrzymywanie sprzętu we właściwym stanie technicznym, tj. zajmował się on naprawą ciągników oraz pozostałego sprzętu rolniczego. Podczas napraw skarżący wykonywał również czynności ślusarskie oraz spawanie, niektóre czynności wykonywał też w kuźni. Czas, jaki poświęcał na wykonywanie poszczególnych czynności był różny, uzależniony był od aktualnej potrzeby. Naprawy wykonywane były zarówno w warsztacie, jak i w polu przy użyciu lewarka i podkładów. W warsztacie nie było kanału, część napraw wykonywano na ziemi, a część na stole warsztatowym. Prace naprawcze (remontowe) wykonywane były głównie w okresach zimowych. Gdy wszystkie maszyny były już naprawione, skarżący wykonywał inne naprawy, np. w cielętnikach. W okresie letnim skarżący wykonywał pracę traktorzysty przy żniwach i sianokosach, w sumie przez okres około trzech miesięcy w roku. Skarżący zakończył pracę w Z. T. z dniem 31 lipca 1979r. W dniu 6 lipca

1992r. skarżący podjął pracę w tartaku (...). Tartak ten nie był zmechanizowany, przy niektórych pracach brali udział wszyscy pracownicy tartaku. Skarżący na placu przed tartakiem piłą spalinową przecinał dostarczane pale drzew na odpowiednio długie kłody, które następnie za pomocą ładowarki przewoził na halę. Tam kłody były poddawane przecieraniu na traku. Skarżący pomagał układać kłody na wózkach, odbierał gotowe deski, przewoził je i układał poza halą. Brał udział również w załadowywaniu gotowych desek na samochody odbiorców. W razie potrzeby wykonywał również drobne prace w warsztacie, tj. ostrzenie pił, naprawa drobnego sprzętu. Praca skarżącego wyglądała tak przez cały rok, niezależnie od pory roku, przy czym czas jaki poświęcał na daną czynność uzależniony był od aktualnego zapotrzebowania. Pracę w tartaku skarżący zakończył z dniem 30 listopada 1993r.

Przechodząc do rozważań merytorycznych Sąd Okręgowy w pierwszej kolejności zaznaczył, że w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych zakres i przedmiot rozpoznania sądowego wyznacza przedmiot decyzji organu rentowego i żądanie zgłoszone w odwołaniu wniesionym do sądu. Przeniesienie sprawy na drogę sądową przez wniesienie odwołania od decyzji ZUS ogranicza się więc do okoliczności uwzględnionych w decyzji, a między stronami spornych. Skoro więc skarżący w swoim odwołaniu domagał się jedynie zaliczenia do okresów pracy w szczególnych warunkach okresów jego zatrudnienia w Z. T. i w Tartaku (...), postępowanie przed Sądem Okręgowym w sprawie ograniczało się do tych dwóch kwestii.

Następnie Sąd Okręgowy przytoczył art. 24 ust. 1 ustawy z dnia 17.12.1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. 2013r., poz. 1440) zgodnie z którym ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku emerytalnego określonego w ust. 1a i 1b, z zastrzeżeniem art. 46, 47, 50, 50a, 50e i 184. Art. 184 ust. 1 stanowi zaś, że ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32, 33, 39 i 40, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy osiągnęli: 1) okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymaganym w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 60 lat - dla kobiet i 65 lat - dla mężczyzn oraz 2) okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27. Ust. 2 Emerytura, o której mowa w ust. 1, przysługuje pod warunkiem nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego albo złożenia wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa. W myśl art. 32 ust. 1 ubezpieczonym urodzonym przed dniem 1 stycznia 1949 r., będącym pracownikami, o których mowa w ust. 2 i 3, zatrudnionymi w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, przysługuje emerytura w wieku niższym niż określony w art. 27 ust. 2 i 3. Dla celów ustalenia uprawnień, o których mowa w ust. 1, za pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach uważa się pracowników zatrudnionych przy pracach o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia (ust. 2). Stosownie do § 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 07.02.1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U.Nr 8, poz. 43) pracownik, który wykonywał prace w szczególnych warunkach, wymienione w wykazie A, nabywa prawo do emerytury, jeżeli spełnia łącznie następujące warunki: osiągnął wiek emerytalny wynoszący: 55 lat dla kobiet i 60 lat dla mężczyzn oraz ma wymagany okres zatrudnienia, w tym co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach. Zgodnie zaś z § 3 rozporządzenia za okres zatrudnienia wymagany do uzyskania emerytury, zwany dalej „wymaganym okresem zatrudnienia”, uważa się okres wynoszący 20 lat dla kobiet i 25 lat dla mężczyzn, liczony łącznie z okresami równorzędnymi i zaliczanymi do okresów zatrudnienia. W myśl § 2 ust. 1 rozporządzenia okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy, przy czym na podstawie delegacji § 1 ust. 2 rozporządzenia, właściwi ministrowie, kierownicy urzędów centralnych oraz centralne związki spółdzielcze w porozumieniu z Ministrem Pracy, Płac i Spraw Socjalnych ustalili w podległych i nadzorowanych zakładach pracy stanowiska pracy, na których są wykonywane prace w szczególnych warunkach, wymienione w wykazach A i B.

W ocenie Sądu Okręgowego z powyższego wynikało, iż skarżący nabyłby prawo do wcześniejszej emerytury w przypadku łącznego spełnienia przesłanek: ukończenia wieku 60 lat, legitymowania się łącznym okresem ubezpieczenia w wymiarze co najmniej 25 lat, przypadającym na dzień 1 stycznia 1999r.; legitymowania się 15 letnim

okresem pracy wykonywanej w szczególnych warunkach, przypadających na dzień 1 stycznia 1999r.; nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego.

Sąd Okręgowy wskazał, iż w sprawie poza sporem było, że skarżący A. W. ukończył wiek 60 lat, nie przystąpił do OFE i na dzień 1 stycznia 1999r. legitymuje się 25 letnim okresem ubezpieczenia. Spornym zaś pozostawała przesłanka 15 letniego okresu wykonywania przez niego pracy w szczególnych warunkach. Zdaniem Sądu Okręgowego, przeprowadzone postępowanie jednoznacznie wykazało, że skarżący nie spełnia powyższego warunku.

Sąd Okręgowy odnosząc się więc do żądania skarżącego w przedmiocie uwzględnienia okresów wskazanych w odwołaniu, na wstępie zazaczył, że skarżący błędnie wskazał w swoim odwołaniu okres jego zatrudnienia w Zakładzie Rolnym w T., tj. do 1 listopada 1979r., ponieważ z akt osobowych skarżącego nadesłanych przez (...) /G. (k. 24) wynikało jednoznacznie, że zatrudnienie skarżącego w tym zakładzie ustało w dniu 31 lipca 1979r. Taką zresztą datę wskazywał sam skarżący w kwestionariuszu dotyczącym okresów składkowych i nieskładkowych, gdy składał pozwanemu wniosek o ustalenie kapitału początkowego.

Niezależnie jednak od powyższego Sąd Okręgowy podkreślił, że do uwzględnienia odwołania skarżącego koniecznym było uwzględnienie obu wnioskowanych przez niego okresów, ponieważ uwzględnienie tylko jednego z nich (niezależnie od tego czy byłby to okres zatrudnienia skarżącego w Z. T., czy w Tartaku (...)), nie spowodowałoby spełnienia przesłanki 15 letniego okresu zatrudnienia w szczególnych warunkach. Każdy z tych okresów samodzielnie jest bowiem zbyt krótki, by uzupełnić brakujący okres do 15 lat w szczególnych warunkach.

W ocenie Sądu Okręgowego na podstawie materiału dowodowego zgromadzonego w toku postępowania nie budziło wątpliwości, że okres zatrudnienia skarżącego w Tartaku (...) winien być uwzględniony jako okres, w którym skarżący wykonywał pracę w szczególnych warunkach. Przesłuchani w sprawie świadkowie S. B. i T. G. zgodnie potwierdzili charakter pracy wykonywanej przez skarżącego w tym okresie, na który to charakter wskazywał skarżący w swoich wyjaśnieniach. Sąd Okręgowy nie miał podstaw by zeznaniom tych świadków odmówić wiarygodności, gdyż były one spójne, niesprzeczne, złożone w sposób spontaniczny i w pełni korelowały z wyjaśnieniami wnioskodawcy. Sąd Okręgowy podkreślił, że świadkowie zatrudnieni byli w Tartaku (...) w tym samym okresie co wnioskodawca, mieli z nim codzienny kontakt i doskonale orientowali się w zakresie wykonywanych przez niego czynności. W wykazie A stanowiącym załącznik do rozporządzenia RM z dnia 7 lutego 1983r., w dziale VI „w leśnictwie, przemyśle drzewnym i papierniczym” pod poz. 1 wymieniono prace drwali, zaś pod poz. 3 obsługę urządzeń do mechanicznego rozdrabniania drewna. Zdaniem Sądu Okręgowego do takich właśnie prac należało zakwalifikować czynności wykonywane przez skarżącego w powyższym okresie. Ostatecznie pozwany również nie kwestionował twierdzeń skarżącego co do rodzaju i charakteru wykonywanych prac, pozostawiając rozstrzygnięcie w zakresie uwzględnienia okresu zatrudnienia skarżącego w tartaku jako pracy w szczególnych warunkach, do uznania Sądu.

Sąd Okręgowy stwierdził, iż uwzględnienie jedynie okresu zatrudnienia skarżącego w Tartaku (...) jako okresu, w którym wykonywał on pracę w szczególnych warunkach, nie było wystarczające do pozytywnego rozpoznania odwołania skarżącego w takiej sytuacji skarżący legitymowałby się bowiem okresem pracy w szczególnych warunkach w łącznym wymiarze 13 lat, 7 miesięcy i 11 dni. Dlatego też zdaniem Sądu Okręgowego należało poddać ocenie również okres zatrudnienia skarżącego w Zakładzie Rolnym w T.. W ocenie Sądu Okręgowego już z samych wyjaśnień skarżącego wynikało, że nie wykonywał on w powyższym okresie stale i w pełnym wymiarze czasu pracy w szczególnych warunkach. Zeznania przesłuchanych w sprawie świadków: J. G. i J. S. potwierdziły wyjaśnienia wnioskodawcy, że wykonywał on przede wszystkim naprawy ciągników oraz pozostałego sprzętu rolniczego (m. in. brony, pługi, kultywatory i wiele innych) oraz że w okresie letnim świadczył pracę jako traktorzysta przy żniwach i sianokosach. Sąd Okręgowy wskazał jednak, iż z zeznań tych wynikało, że warsztat znajdujący się na terenie ZR nie był wyposażony w kanał remontowy i wszystkie naprawy odbywały się na zewnątrz pojazdów czy maszyn. Stąd Sąd Okręgowy zważył, że w wykazie A stanowiącym załącznik do zarządzenia nr 16 Ministra Rolnictwa, Leśnictwa i Gospodarki Żywnościowej z dnia 31 marca 1988r., w dziale XIV, poz. 16 pkt 1 co prawda zostało wymienione stanowisko montera – mechanika, jednakże prace na takim stanowisku można zaliczyć do pracy wykonywanych w szczególnych warunkach tylko i wyłącznie wówczas, gdy były one wykonywane w kanałach remontowych. Jak zaś wyżej wskazano praca skarżącego nie

spełniała tego warunku. Sąd Okręgowy stwierdził, iż nie można również zapomnieć, że skarżący wykonywał również wiele napraw sprzętu innego niż ciągniki, który to sprzęt – nawet w sytuacji wyposażenia warsztatu w kanał remontowy – nie wymagałby takiego sposobu naprawy. Sąd Okręgowy dodał, iż faktem jest również, że skarżący podczas świadczenia pracy na stanowisku mechanika – montera wykonywał również czynności spawacza, która to praca jest zaliczana do prac wykonywanych w szczególnych warunkach (wykaz A, dział XIV, poz. 12, pkt 1 i 2 ww. zarządzenia). Sąd Okręgowy podkreślił, że spawanie wykonywane przez skarżącego było jedynie czynnością wпадkową, stanowiącą pewien etap większej naprawy czy remontu i czynność ta nie była wykonywana przez niego stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, przez co traci ona przymiot pracy w szczególnych warunkach w rozumieniu ww. przepisów. Sąd Okręgowy nie negował, że w okresie zatrudnienia w ZR w T. praca skarżącego była pracą ciężką, wymagającą dużego wysiłku ze strony skarżącego i niewątpliwie w jakimś stopniu narażała go na oddziaływanie szkodliwych czynników. Sąd Okręgowy stwierdził jednak, iż z całą stanowczością nie można było przyjąć by te szkodliwe warunki (jak np. spawanie) występowały w środowisku pracy skarżącego stale i przez cały dzień pracy, a tym samym - nie można było mówić o pracy skarżącego wykonywanej w szczególnych warunkach w rozumieniu przepisów emerytalnych. W tym miejscu Sąd Okręgowy przytoczył stanowisko Sądu Apelacyjnego w Łodzi, który w uzasadnieniu wyroku z dnia 31 lipca 2014r. (sygn. akt III AUa 1662/13, LEX 1506196) wskazał, iż normatywne rodzaje prac w szczególnych warunkach wyróżnia kryterium merytoryczne i formalne. Pierwsze z kryteriów dotyczy wykonywania takiej pracy stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, warunkiem drugiego jest zaś wymienienie jej w rozporządzeniu z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. Praca która nie spełnia łącznie obu kryteriów nie uprawnia do emerytury w niższym wieku emerytalnym określonym w tym rozporządzeniu. Mając na względzie powyższe Sąd Okręgowy skonstatował, iż skoro skarżący nie wykonywał pracy mechanika – montera w kanałach remontowych, a pracy spawacza nie wykonywał w pełnym wymiarze czasu pracy, okresów świadczenia przez niego pracy w tym charakterze, nie można uznać za prace wykonywaną w szczególnych warunkach.

Zdaniem Sądu Okręgowego z całego okresu zatrudnienia w ZR w T. do pracy wykonywanych w szczególnych warunkach można było zaliczyć jedynie pracę świadczoną przez skarżącego w okresie letnim przy żniwach i sianokosach na stanowisku traktorzysty, która została wymieniona w dziale VII, poz. 3 pkt 1 wykazu A stanowiącego załącznik do ww. zarządzenia MRLiGŻ z dnia 31 marca 1988r. Sąd Okręgowy zaznaczył jednak, iż przyjmując, że taką pracę skarżący świadczył jedynie przez okres 3 miesięcy w skali roku (czerwiec – sierpień), to biorąc pod uwagę okres pracy skarżącego w ZR (2 listopad 1977r. – 31 lipiec 1979r.), do okresu prac wykonywanych przez skarżącego w szczególnych warunkach można byłoby doliczyć jedynie pięć miesięcy (VI-VIII/78 oraz VI-VII/79). Był to jednak zbyt krótki okres, by skarżący spełnił przesłankę 15 lat zatrudnienia w szczególnych warunkach.

W świetle powyższego Sąd Okręgowy rozstrzygnął, iż brak było podstaw do uznania, iż skarżący spełnił kumulatywnie wszystkie przesłanki do emerytury. Dlatego też Sąd Okręgowy uznał, że odwołanie skarżącego nie zasługiwało na uwzględnienie i stosownie do art. 477¹⁴§1 k.p.c. oddalił je.

Apelację od wyroku wywiódł wnioskodawca zaskarżając go w całości i wnosząc o jego zmianę poprzez uwzględnienie odwołania.

Uzasadniając swoje stanowisko skarżący wskazał, iż będąc zatrudnionym w Zakładzie Rolnym (...), pracując w gospodarstwie rolnym (...) w jego ocenie wykonywał pracę w warunkach szczególnych. Ubezpieczony podkreślił, iż jako mechanik wykonywał prace mechaniczne związane z naprawą ciągników oraz maszyn, które z nimi współpracowały, jako mechanik, ślusarz, elektryk ciągnikowy, spawacz. Prace były wykonywane w różnych warunkach pogodowych, okolicznościach i sytuacjach. Ubezpieczony zaznaczył, iż jako mechanik jego zdaniem wykonywał czynności w cięższych warunkach aniżeli prace kanałowe, bowiem musiał wymontowywać element napędu pompy z leżaka na kółkach. Ubezpieczony nadmienił, iż poddaje w rozważę Sądu, czy okres służby wojskowej można również zaliczyć do okresu pracy w szczególnych warunkach.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja wnioskodawcy nie zasługiwała na uwzględnienie.

Sąd Apelacyjny podziela argumenty zawarte w uzasadnieniu Sądu Okręgowego i przyjmuje je za własne nie znajdując tym samym podstawy do ponownego, szczegółowego przytaczania dokonanych już ustaleń faktycznych (por. wyrok Sądu Najwyższego z 5 listopada 1998r., sygn. I PKN 339/98, opubl. OSNAPiUS z 1999 r., z. 24, poz. 776).

Prawo do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze przewidziane jest w art. 32 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jedn. tekst Dz. U. z 2015 r., poz. 748), zawartym w rozdziale 2 działu II ustawy dotyczącym urodzonych przed 1 stycznia 1949 r. Przepis ten w ust. 4 stanowi, że wiek emerytalny, o którym mowa w ust. 1, rodzaje prac lub stanowisk oraz warunki, na podstawie których osobom wymienionym w ust. 2 i 3 przysługuje prawo do emerytury, ustala się na podstawie przepisów dotychczasowych, tj. rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, poz. 43). Zgodnie z § 4 ust. 1 pkt 1 i 3 powyższego rozporządzenia pracownik, który wykonywał prace w szczególnych warunkach, wymienione w wykazie A, nabywa prawo do emerytury, jeżeli łącznie osiągnął wiek emerytalny wynoszący 60 lat dla mężczyzn oraz ma wymagany okres zatrudnienia, w tym co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach.

Stosownie do art. 184 ust. 1 ustawy emerytalnej ubezpieczonym urodzonym po 31 grudnia 1948 r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32, 33, 39 i 40, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy osiągnęli: (1) okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymagany w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 60 lat - dla kobiet i 65 lat - dla mężczyzn oraz (2) okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27 (tj. co najmniej 25 lat dla mężczyzn). W myśl ust. 2 emerytura, o której mowa w ust. 1, przysługuje pod warunkiem nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego albo złożenia wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa.

Podstawę prawną ustalenia uprawnień A. W. do wcześniejszej emerytury stanowi przepis art. 184 w zw. z art. 32 ustawy emerytalnej. Zatem ubezpieczony na dzień 1 stycznia 1999 r. musi legitymować się co najmniej 25-letnim okresem składkowym i nieskładkowym, w tym 15 latami pracy w warunkach szczególnych.

Mając na uwadze powyższe, wskazać należy, że w rozpoznawanej sprawie nie budziło wątpliwości osiągnięcie przez ubezpieczonego tak określonego wieku emerytalnego jak i ogólnego stażu zatrudnienia. Spór między stronami dotyczył wyłącznie spełnienia przez wnioskodawcę warunku wynikającego z przepisu art. 32 ust. 4 ustawy emerytalnej w zw. z § 4 ust. 1 pkt 3 przywołanego wyżej rozporządzenia, a mianowicie legitymowania się okresem pracy w szczególnych warunkach w wymiarze 15 lat.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych zaliczył wnioskodawcy do stażu pracy wykonywanej w warunkach szczególnych okresy zatrudnienia skarżącego od 1 sierpnia 1979r. do 31 sierpnia 1991r. (zatrudnienie w (...) Ł. (...) Ł. na stanowisku montera –mechanika – prace wykonywane w kanałach remontowych przy naprawie pojazdów mechanicznych lub szynowych) oraz od 10 listopada 1998r. do 26 grudnia 1998r. (zatrudnienie w (...) w K. na stanowisku spawacza gazowego i elektrycznego).

A. W. domagał się - poza uznanym przez pozwanego - zaliczenia mu do stażu pracy w warunkach szczególnych również okresu jego zatrudnienia od 2 listopada 1977r. do 1 listopada 1979r. w Zakładzie Rolnym (...) w T. oraz okresu zatrudnienia od 6 lipca 1992r. do 30 listopada 1993r. w Tartaku (...). W apelacji skarżący dodał również okres obywatela zasadniczej służby wojskowej od 24 kwietnia 1971r. do 13 kwietnia 1973r.

Przystępując do oceny merytorycznej żądania wnioskodawcy, w pierwszej kolejności podkreślić należy, iż obniżenie wieku emerytalnego niektórym grupom zawodowym uzasadnia się narażeniem tych osób na szybsze niż przeciętne zrealizowanie się emerytalnego ryzyka z powodu wystąpienia w ich zawodach czynników negatywnych (najczęściej

szkodliwych dla zdrowia lub obniżających sprawności psychofizyczne), które doprowadzają do wcześniejszej niż powszechnie utraty sił do wykonywania dotychczasowej pracy. Stąd też prawo do emerytury w wieku niższym nie jest tu przywilejem, lecz co do zasady wynika ze szczególnych właściwości wykonywanej pracy. Cechą niezbędną do uznania danego zatrudnienia za wykonywane w szczególnych warunkach w rozumieniu rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r. jest wykonywanie pracy stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku. Stanowi o tym przepis § 2 ust. 1 rozporządzenia, wskazując przez to, że intencją ustawodawcy było zawężenie zakresu okresów szczególnych tylko do tych okresów zatrudnienia, w których praca była faktycznie wykonywana, a nie do samego pozostawania w zatrudnieniu. Zaznaczyć bowiem trzeba, że tylko okresy wykonywania zatrudnienia w pełnym wymiarze czasu pracy kreują i wypełniają weryfikowalne kryterium uznania pracy o cechach znacznej szkodliwości dla zdrowia lub znacznego stopnia uciążliwości, lub wymagającej wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia. Taki sam warunek odnosi się do wymagania stałego wykonywania takich prac, co oznacza, że krótsze dobowo (nie w pełnym wymiarze obowiązującego czasu pracy na danym stanowisku), i nie stałe świadczenie pracy wyklucza dopuszczalność uznania pracy za świadczoną w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wskutek niespełnienia warunku stałej znacznej szkodliwości dla zdrowia lub stałego znacznego stopnia uciążliwości wykonywanego zatrudnienia (por. wyrok Sądu Najwyższego z 19 września 2007 r., III UK 38/07, OSNP 2008/21-22/329). Przepisy ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (art. 184 w zw. z art. 32) jak i rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. przytoczone wyżej, należy interpretować ściśle.

Przekładając powyższe rozważania na grunt analizowanej sprawy, Sąd I instancji zasadnie uznał, że wnioskodawca nie wykazał, iż legitymuje się co najmniej 15-letnim stażem pracy wykonywanej w warunkach szczególnych.

Trafnie Sąd Okręgowy stwierdził, że na podstawie materiału dowodowego zgromadzonego w toku postępowania nie budziło wątpliwości, że okres zatrudnienia skarżącego w Tartaku (...) winien być uwzględniony jako okres, w którym skarżący wykonywał pracę w szczególnych warunkach kwalifikowanej w wykazie A stanowiącym załącznik do rozporządzenia RM z dnia 7 lutego 1983r., w dziale VI „w leśnictwie, przemyśle drzewnym i papierniczym” pod poz. 1 wymieniono prace drwali, zaś pod poz. 3 obsługę urządzeń do mechanicznego rozdrabniania drewna. Zdaniem Sądu Okręgowego do takich właśnie prac należało zakwalifikować czynności wykonywane przez skarżącego w powyższym okresie. Niemniej jednak Sąd Okręgowy stwierdził, iż uwzględnienie jedynie okresu zatrudnienia skarżącego w Tartaku (...) jako okresu, w którym wykonywał on pracę w szczególnych warunkach, nie było wystarczające do pozytywnego rozpoznania odwołania skarżącego w takiej sytuacji skarżący legitymowałby się bowiem okresem pracy w szczególnych warunkach w łącznym wymiarze 13 lat, 7 miesięcy i 11 dni. Dlatego też Sąd Okręgowy zasadnie skupił się na analizie okresu zatrudnienia skarżącego w Zakładzie Rolnym w T., dochodząc do prawidłowego wniosku, że skarżący nie wykonywał w powyższym okresie stale i w pełnym wymiarze czasu pracy w szczególnych warunkach. Nadto Sąd Okręgowy słusznie zauważył, iż z zeznań świadków wynikało, że warsztat znajdujący się na terenie ZR nie był wyposażony w kanał remontowy i wszystkie naprawy odbywały się na zewnątrz pojazdów czy maszyn. Stąd Sąd Okręgowy prawidłowo zauważył, że w wykazie A stanowiącym załącznik do zarządzenia nr 16 Ministra Rolnictwa, Leśnictwa i Gospodarki Żywnościowej z dnia 31 marca 1988r., w dziale XIV, poz. 16 pkt 1 co prawda zostało wymienione stanowisko montera – mechanika, jednakże prace na takim stanowisku można zaliczyć do pracy wykonywanych w szczególnych warunkach tylko i wyłącznie wówczas, gdy były one wykonywane w kanałach remontowych. Jak zaś wyżej wskazano praca skarżącego nie spełniała tego warunku. Sąd Okręgowy -w ocenie Sadu Apelacyjnego- słusznie stwierdził, iż nie można także zapomnieć, że skarżący wykonywał również wiele napraw sprzętu innego niż ciągniki, który to sprzęt – nawet w sytuacji wyposażenia warsztatu w kanał remontowy – nie wymagałby takiego sposobu naprawy. Co istotne, jak słusznie ustalił Sąd Okręgowy skarżący podczas świadczenia pracy na stanowisku mechanika – montera wykonywał również czynności spawacza, która to praca jest zaliczana do prac wykonywanych w szczególnych warunkach (wykaz A, dział XIV, poz. 12, pkt 1 i 2 ww. zarządzenia). Sąd Okręgowy podkreślił jednak, że spawanie wykonywane przez skarżącego było jedynie czynnością wpadkową, stanowiącą pewien etap większej naprawy czy remontu i czynność ta nie była wykonywana przez niego stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, przez co traci ona przymiot pracy w szczególnych warunkach w rozumieniu ww. przepisów. Sąd Okręgowy nie negował, że w okresie zatrudnienia w ZR w T. praca skarżącego była pracą ciężką, wymagającą dużego wysiłku

ze strony skarżącego i niewątpliwie w jakimś stopniu narażała go na oddziaływanie szkodliwych czynników. Sąd Okręgowy prawidłowo stwierdził jednak, iż z całą stanowczością nie można było przyjąć by te szkodliwe warunki (jak np. spawanie) występowały w środowisku pracy skarżącego stale i przez cały dzień pracy, a tym samym - nie można było mówić o pracy skarżącego wykonywanej w szczególnych warunkach w rozumieniu przepisów emerytalnych.

Reasumując wyjaśnić trzeba, że choć wnioskodawca po części wykonywał prace w szczególnych warunkach tj. zatrudnienie w Tartaku (...) kwalifikowane w wykazie A stanowiącym załącznik do rozporządzenia RM z dnia 7 lutego 1983r., w dziale VI „w leśnictwie, przemyśle drzewnym i papierniczym” pod poz. 1 wymieniono prace drwali, zaś pod poz. 3 obsługę urządzeń do mechanicznego rozdrabniania drewna oraz w Zakładzie Rolnym w T. jako spawacza, która to praca jest zaliczana do prac wykonywanych w szczególnych warunkach (wykaz A, dział XIV, poz. 12, pkt 1 i 2 ww. zarządzenia) oraz jako traktorzystę która to praca została wymieniona w dziale VII, poz. 3 pkt 1 wykazu A stanowiącego załącznik do ww. zarządzenia MRLiGŻ z dnia 31 marca 1988r. Niemniej jednak jak słusznie skonstatował Sąd Okręgowy nawet jeśli przyjąć okres pracy w Tartaku (...) oraz jako traktorzysty w Zakładzie Rolnym w T. to i tak ubezpieczony nie będzie legitymował się 15 letnim zatrudnieniem w szczególnych warunkach, jeśli zaś chodzi o spawacza to praca nie była wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy w szczególnych warunkach. W ocenie Sądu Apelacyjnego istotnym jest, iż warsztat znajdujący się na terenie ZR nie był wyposażony w kanał remontowy i wszystkie naprawy odbywały się na zewnątrz pojazdów czy maszyn. Stąd jak słusznie zauważył Sąd Okręgowy w wykazie A stanowiącym załącznik do zarządzenia nr 16 Ministra Rolnictwa, Leśnictwa i Gospodarki Żywnościowej z dnia 31 marca 1988r., w dziale XIV, poz. 16 pkt 1 co prawda zostało wymienione stanowisko montera – mechanika, jednakże prace na takim stanowisku można zaliczyć do pracy wykonywanych w szczególnych warunkach tylko i wyłącznie wówczas, gdy były one wykonywane w kanałach remontowych. Jak zaś wyżej wskazano praca skarżącego nie spełniała tego warunku. Kolejnym argumentem przemawiającym za brakiem możliwości zaliczenia pracy montera –mechanika jako pracy w szczególnych warunkach jest to, iż nie można również zapomnieć, że skarżący wykonywał również wiele napraw sprzętu innego niż ciągniki, który to sprzęt – nawet w sytuacji wyposażenia warsztatu w kanał remontowy – nie wymagałby takiego sposobu naprawy. Powyższe czyni uprawnionym twierdzenie, że nie był zatrudniony stale i w pełnym wymiarze czasu przy pracach wykonywanych w kanałach remontowych przy naprawie pojazdów mechanicznych, albowiem te były tylko jednymi z wielu czynności, które ubezpieczony wykonywał. A zatem nieuprawnionym byłoby przyjęcie, że wykonywał on stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku, co jest niezbędną przesłanką uznania danego zatrudnienia za szczególne (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 30 stycznia 2001 r., sygn. akt III AUa 1887/o, PP 2002, nr 9, oraz wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 15 grudnia 1997 r., II UKN 417/97, OSNAPiUS 1998, nr 21, poz. 638 i z dnia 21 listopada 2001 r., II UKN 598/00, OSNPUSiSP 2003, nr 17, poz. 419). Podkreślić bowiem raz jeszcze należy, że prace, o jakich stanowi wykaz A dział XIV pkt 6 załącznika do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r., to prace, przy wykonywaniu których stałym i jedynym stanowiskiem pracy pracownika jest stanowisko ulokowane w kanale remontowym, a praca w kanale remontowym należy do podstawowych obowiązków pracownika (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 marca 2009 r. I PK 194/08 OSNP 2010/23-24/281, LEX nr 653420).

W konsekwencji powyższego uznać należało, że A. W. nie spełnił kumulatywnie wszystkich koniecznych do przyznania wcześniejszej emerytury warunków (wiek 60 lat, 25 lat okresów składkowych i nieskładkowych), określonych w przepisie art. 32 w zw. z art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U z 2015 r., poz. 748) oraz rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. (Dz. U nr 8, poz. 43), stąd nie było możliwym przyznanie mu prawa dożądanego świadczenia.

Odnosząc się do zaliczenia okresu służby wojskowej do okresu pracy w szczególnych warunkach Sąd Apelacyjny wskazuje, iż zgodnie z wyjaśnieniem udzielonym przez Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z dnia 25 lutego 2010r. (II UK 219/09, por. też wyrok Sądu Najwyższego z 6 kwietnia 2006r., III UK 5/06) art. 108 ust. 1 obowiązującej od dnia 29 listopada 1967r. ustawy z dnia 21 listopada 1967r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej (jednolity tekst: Dz. U. z 2004 r. Nr 241, poz. 2416 ze zm.) - w brzmieniu pierwotnym, obowiązującym do 31 grudnia 1974 r. wskazuje, iż czas odbywania zasadniczej lub okresowej służby wojskowej wlicza się pracownikowi do okresu zatrudnienia w zakresie wszelkich uprawnień związanych z tym zatrudnieniem, jeżeli po odbyciu tej służby

podjął on zatrudnienie w tym samym zakładzie pracy, w którym był zatrudniony przed powołaniem do służby. Wydane na podstawie, między innymi, art. 108 ust. 4 powyższej ustawy rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 22 listopada 1968r. w sprawie szczególnych uprawnień żołnierza i ich rodzin (Dz. U. Nr 44, poz. 318 ze zm.) regulowało w sposób szczegółowy uprawnienia żołnierza, który w terminie 30 dni po zwolnieniu ze służby zgłosił powrót do zakładu pracy i w wyniku tego podjął w nim zatrudnienie. W myśl w § 5 ust. 1 tego rozporządzenia żołnierzowi wlicza się czas odbywania służby wojskowej do okresu zatrudnienia w zakładzie pracy, w którym podjął zatrudnienie, w zakresie wszelkich uprawnień związanych z zatrudnieniem w tym zakładzie oraz w zakresie szczególnych uprawnień uzależnionych od wykonywania pracy na określonym stanowisku lub w określonym zawodzie. Z przepisów tych wynika, że - pod warunkiem w nim wskazanym - okres zasadniczej służby wojskowej jest okresem zatrudnienia na takich samych warunkach, jak przed powołaniem do tej służby. Jeśli było to zatrudnienie wymienione w art. 11 ust. 2 pkt 1-6 ustawy o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin, to również okres służby wojskowej uważany był za takie samo zatrudnienie, a żołnierz był traktowany jak pracownik wykonujący pracę wymienioną w powołanym przepisie. Innymi słowy, żołnierz zasadniczej służby zawodowej był pracownikiem wykonującym zatrudnienie wymienione w tych przepisach, jeśli zatrudnienie to wykonywał przed powołaniem do służby i do zatrudnienia tego powrócił po jej zakończeniu w określonym terminie. W przedmiotowej sprawie ubezpieczony Wnioskodawca, jak wynika z akt sprawy przed odbyciem zasadniczej służby wojskowej w okresie od 24 kwietnia 1971r. do 13 kwietnia 1973r., nie pracował w żadnym zakładzie, a zatem nie spełnił przesłanki do zaliczenia okresu zaliczenia zasadniczej służby wojskowej do okresu pracy w szczególnych warunkach.

Mając na uwadze poczynione ustalenia, podzielając stanowisko Sądu I instancji i uznając apelację wnioskodawcy za bezprzedmiotową, Sąd Apelacyjny, na mocy art. 385 k.p.c., orzekł, jak w sentencji.